

Bevarandeplan för Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön SE0420319

Ivösjön-Oppmannasjön, Foto: Magnus Berglund

Grunduppgifter om Ivösjön-Oppmannasjön

Län:	Skåne
Kommun:	Bromölla och Kristianstad
Läge:	En mil öster om tätorten Kristianstad och vid tätorten Bromölla.
Markägare:	Enskilda, Svenska kyrkan, Statens Fastighetsverk, Samfälligheter.
Areal:	6165,1 hektar.
Skyddsform:	Delvis naturreservat och djur- och växtskyddsområde. Övrig yta saknar skydd.
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 2003-11. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne 2018-06-07 respektive 2018-06-15.
Reviderad:	2018-05

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	8
Bevarandemål.....	8
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	9
Naturtyper.....	9
Natura 2000 – arter.....	10
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	11
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	13
Skydd och reglering.....	13
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	14
Restaureringsåtgärder.....	14
Löpande skötsel.....	15
Övrigt.....	15
Uppföljning.....	15
REFERENSER.....	15
BILAGOR.....	16
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	17
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	18
Bilaga 3, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	19

Översiktskarta

Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön, SE0420319

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön ligger öster om Kristianstad och precis väster Bromölla tätort. Området består av två sjöar, Ivösjön och Oppmannasjön, som är förbundna med en mindre kanal vid Bäckaskog. Oppmannasjön ligger uppströms Ivösjön. Ivösjön ligger i Kristianstad och Bromölla kommuner, medans Oppmannasjön enbart ligger i Kristianstad kommun. Den nordvästra delen av Oppmannasjön fram till Karsholm ingår inte i Natura 2000-området.

Ivösjön har EU_CD-kod SE621669-141629 och MS_CD-kod WA17665542. Oppmannasjön har EU_CD-kod SE621816-140914 och MS_CD-kod WA13785677. Kanalen mellan de båda sjöarna har EU_CD-kod SE621823-140934 och MS_CD-kod WA32238484. Hela området ligger i huvudavrinningsområde Skräbeån – SE87000.

I Natura 2000-området ingår bara själva sjöarna och inga omgivande landtytor. Några mindre öar och skär ingår i Ivösjön-Oppmannasjön, men de flesta öarna täcks inte av Natura 2000-området.

Ivösjön är Skånes största (ca 52 km² sjöyta) och djupaste (ca 50 meter) sjö. Även Oppmannasjön är efter skånska förhållanden stor (14,5 km² sjöyta och 15 meter djup). Sjöarna ligger inom en brytningszon mellan boreonemoral och nemoral zon. Norra delen av Oppmannasjön når in i urbergsområdena genom smala sund och vikar. Ivösjöns södra yta består av en stor, öppen bassäng med ett största djup på 15 m, omgiven av ett glest befolkat jordbrukslandskap. Större delen av Ivösjöns avrinningsområde avvattnar urbergsbergrunden på det småländska höglandets morän- och barrskogsbeklädda sydsida. De båda sjöarnas bäcken ligger dock på Kristianstadsslättens kritberggrund med kalk- och karbonatrika tillflöden från stora grundvattensmagasin. Sjöarna avvattnas via Skräbeån till Hanöbukten i Östersjön längs en sträcka på ca 4 km. Närheten till havet medför att sjöytorna endast ligger ca 6 meter över havsytan.

Sjöarna sänktes 1874 Oppmannasjön 1887. Vattnen är reglerade sedan dess. Regleringen ändrades dock genom en vattendom 1966 i samband med att Nymölla pappersmassaindustri fick en ny vattendom för Oppmannasjön eller Skräbeåns avrinningsområde.

Den kanal som förbinder sjöarna grävdes 1887 vid Bäckaskog slott.

Bronsåldersgravar, slipstensrännor och andra arkeologiska fynd i området vittnar om en kulturbygd med lång och kontinuerlig mänsklig närvaro som satt en tydlig prägel på landskapet runt sjöarna.

Vid Ivösjöns norra strand gränsar Ivösjön-Oppmannasjön till Natura 2000-området Holjeån SE0420306. Holjeån har sitt utlopp i sjön. I Ivösjön finns också naturreservaten Ivö klack och Flötö, och de limniska delarna av dessa reservat ingår i Natura 2000-området. På Enös västra strand finns ett djur- och växtskyddsområde med samma namn, och i detta område råder tillträdesförbud mellan datumen 1/2 och 31/8. Vid Oppmannasjön norra strand och på två

mindre öar finns naturreservatet Brinkahagen-Möllerödsnäs, som inte ingår i Natura 2000-området. Strax väster om området går biosfärsområdet Kristianstads Vattenrikes östra gräns. Nedströms Ivösjön finns ett förslaget Natura 2000-område i Skräbeån på hela sträckan mellan Ivösjön och Östersjön. Det förslagna Natura 2000-området är i skrivandets stund ej ännu beslutad av Regeringen. Det finns även ett förslag att Ivösjön-Oppmannasjön ska bli ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet (ett s.k. SPA-område), men inte heller detta förslag är ännu beslutad av Regeringen.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Ivösjön-Oppmannasjöns naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
♦3130, Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder		6146,4	6146,4
Total areal naturtyper	6146,4		
Total områdesareal	6165,1		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
Nissöga (<i>Cobitis taenia</i> , 1149)	Fullgod		
♦ Areal som ej är beslutad av Regeringen ännu			

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar, naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Motivering: Ivösjön-Oppmannasjön är ett Natura 2000-område eftersom sjöarna hyser Skånes största bestånd av Natura 2000-arten nissöga. Sjöarna är också en viktig miljö för fåglar, och området är känt för sin stora mångfald av fisk. Vid sjöns stränder finns bitvis områden med höga naturvärden. Ivösjön hyser ishavsrelikter.

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön är att bevara de oligo-mesotrofa sjöarna och deras naturvärden samt Natura 2000-arten nissöga och dennes livsmiljöer. Naturtypen Ävjestrandsjöar (3130) och Natura 2000-arten nissöga (1149) ska uppnå och bevaras i fullgod bevarandestatus.

Bevarandemål

Arealen av Ävjestrandsjöar (3130) ska vara minst 6146,4 hektar. Områdets hydrologi ska vara naturlig. Ivösjöns och Oppmannasjöns vattenekosystem ska vara i balans. Det ska finnas en naturliknande vattenståndsvariation som skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald och där naturlig säsongsvariation ska upprätthållas. Strandzonen ska präglas av en återkommande störning i strandzonen med periodvis blottlagda stränder och en årlig kortskottsvegetation (t ex vågerosion, bete etc). Det ska finnas effektiva passager för djur och växter till anslutande vattensystem och svämplan. Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen. Vattenkvaliteten i grundvattnet och i ytvattnet ska vara god och minst uppfylla kraven för god ekologisk status och god kemisk status enligt vattendirektivet, samt finnas i god kvantitet. Sjöarnas pH-värde ska vara naturligt och ingen försurning ska förekomma och får lägst motsvara hög status med avseende på kvalitetsfaktor för försurning enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrift (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten. Syrgashalten ska vara god. Halten av näringsämnen ska vara naturligt låg (oligotrof) eller intermediär (mesotrof). Det ska finnas kortskottsvegetation (t.ex. notblomster, strandpryl och braxengräs) som är vanligt förekommande på lämpligt bottensubstrat. Sjön ska ha en naturlig strandzon och närområde. Typiska/karakteristiska arter av kärlväxter, fåglar, fiskar och kräftdjur ska förekomma rikligt och föröka sig. Viktiga processer och strukturer ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karakteristiska arter och som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området.

Natura 2000-arten nissögas livsmiljöer i form av syrerika finsedimentära eller organiska bottnar och lekmiljöer i anslutning till tät undervattensväxtlighet ska förekomma och bevaras i god

ekologisk och god kemisk status. Sjöns akvatiska vegetation ska inte innehålla främmande eller invasiva arter, t.ex. vattenpest. Nissöga ska förekomma i livskraftiga populationer.

För naturtypen Ävjestrandsjöar (3130) finns följande typiska och karakteristiska arter inom området: drillsnäppa, fiskgjuse, fisktärna, notblomster, nålsäv, storlom, strandpryl, strandranunkel, styvt braxengräs, svärta, sylört och vekt braxengräs. Av dessa arter har de som har möjlighet att föryngra sig inom området detta som mål. De arter som av naturliga skäl inte förökar sig i området har istället som mål att de ska förekomma i området. Exempel på sådana arter är vissa fågelarter som nyttjar området som t.ex. rast- eller övervintringslokal och fiskarter.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Ävjestrandsjöar (3130)

Ävjestrandsjöar (3130) är den enda naturtypen i området och innefattar båda områdets sjöar. Ivösjön är i huvudsak oligotrof (närlingsfattig) medan Oppmannasjön är eutrof (närlingsrik). Båda sjöarna, men framförallt Ivösjön, har klart vatten med en rik flora av perenn kortskottsvegetation på vind- och vågexponerade stränder som efter skånska förhållanden breder ut sig till ett ansenligt djup (5 - 6 m). Vattenkvaliteten kan dock variera mellan olika delar inom sjöarna.

I Ivösjön har de flesta delar av sjön en vegetation med karaktär av en närlingsfattig sjö, men i skyddade vikar i främst sjöns norra del visar vegetationen på mer närlingsrika förhållanden. I de närlingspåverkade vikarna finns också spår av syrebrist (svarta segment eller metangas). I en inventering från 2016 återfanns 26 arter av flytblads- och undervattensväxter i sjön, vilket betyder att sjön är relativt artrik. De rödlistade arterna pilblad och rödlånke finns bland de funna arterna. Det finns få fynd av flytbladsväxter i sjön, och detta beror troligtvis på att det finns få vind- och vågskyddade vikar i Ivösjön.

Sammanfattningsvis har Ivösjön god ekologisk status, men uppnår ej god kemisk status på grund av höga halter av miljögifter, bromerad difenyleter och tungmetaller. Förhållande för makrofyter i Ivösjön beräknas vara god, men är känslig för grumling, övergödning och växtplanktonblomning.

Oppmannasjön är överlag i sämre skick än Ivösjön. I Oppmannasjöns östligaste del söder om kanalen vid Bäckaskog är syrebristen kraftig trots att denna del är utsatt för vågor och vind. En av de större påverkankällorna mot sjön är dock framför allt påverkan av vattenflödet från Arkelstorpsviken norr om Natura 2000-området. Vattnet från Arkelstorpsviken innehåller stora mängder kväve- och fosforrikt sediment. Sedimenten ansamlas i Oppmannasjön och är en bidragande orsak till kraftigt försämrade vattenkvalitet och försämrade bottenförhållanden.

Gällande Oppmannasjöns vattenvegetationen finns fynd av runt 10 arter. Oppmannasjöns vegetation är alltså inte lika artrik som Ivösjöns, men räknas inte heller som dålig bara för det. Däremot går det att säga att vegetationen uppvisar en tydlig avvikelse från ett opåverkat tillstånd. Skillnaderna i vegetation är också stora i olika delar av Oppmannasjön. I sjöns norra del utanför Natura 2000-området växer stora bälten med näckrosor och grovnate, medans den södra delen av Oppmannasjön som ingår i Natura 2000-området domineras av täta mattor med kransalger och andra undervattensväxter. En raritet det finns fynd av vid Oppmannasjöns strandkant strax söder om kanalen vid Bäckaskog är växten kärnocka. Lokalen är en av fyra lokaler i Skåne och landet där fynd av arten har gjorts i modern tid. Dock har inga nya fynd av arten gjorts sedan 2004, och det är osäkert om arten fortfarande finns kvar på lokalen.

Sammanfattningsvis har Oppmannasjön en otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Oppmannasjön har utöver problemet med syrebrist samma problem som Ivösjön, nämligen för höga halter av miljögifter, bromerad difenyleter och tungmetaller. Sjön har också problem med näringspåverkan och mängden blågröna alger.

Naturtypen Ävjestrandsjöar är i båda sjöar dessutom negativt påverkade av de sänkningar av sjöarnas vattenyta som skedde under 1800-talet.

Naturtypen är klassad som icke fullgod pga. de miljöproblem sjöarna har.

Natura 2000 – arter

Nissöga (1149)

Nissöga är en liten, snabb och ormligt slingrande fisk med en skalpellartad tagg under ögat. Nissöga finns i dyiga bottnar i vattendrag och sjöar. Nissöga förefaller inte vara särskilt kräsen när det gäller typen av bottensubstrat; arten kan hittas på rena sandbottnar, mjuka lerbottnar, lergyttja, kalkgyttja och organiska bottnar. Enstaka fynd tyder på att nissöga kan leva i bräckt vatten men i övrigt är arten en ren sötvattensfisk. I Sverige påträffas arten mest på mjukbottnar i sjöar men i Kontinentaleuropa rapporteras den i större utsträckning från små bäckar. I Sverige har arten en utpräglad sydöstlig utbredning. Nissöga är aktiv i skymningen och på natten. Dagtid lever den nedgrävd i sand- eller dybottnar, och den gömmer sig också vid störning genom att gräva ned sig i botten. Den livnär sig huvudsakligen av små, ryggradslösa bottenlevande djur och dött organiskt material från växter och djur (detritus). Leken sker i maj-juni, och äggen läggs på botten eller inne bland vegetation. Det som tidigare betraktades som en art under namnet nissöga (*Cobitis taenia*) med ett flertal underarter spridda över Europa har sedan 1990-talet kommit att delas upp i över 20 arter.

I Ivösjön-Oppmannasjön ha arten sin största skånska population. Det finns gott om passande bottensubstrat i form av kalklera och kalkgyttja i båda sjöar, men är allra vanligast i västra Oppmannasjön där också arten är som talrikast. Fynd av arten finns i större delen av båda sjöar med vissa undantag, bland annat viken runt Örkelsö i norra Ivösjön.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller skogsbruksåtgärder ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Observera att dessa hot ej är föreskrifter liknande de som finns för t.ex. naturreservat utan är tänkt att användas som ett verktyg vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som kan påverka Natura 2000-området.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- Spridning av invasiva arter, t.ex. sjögull, vattenpest och signalkräfta. I dagsläget finns vattenpest och signalkräfta etablerat i både Ivösjön och Oppmannasjön. Det finns även äldre fynd av den främmande parasitära bandmasken *Diphyllbothrium latum* i området, men det är osäkert om dessa arter finns kvar i området då inga inrapporterade fynd av dessa finns från de senaste 25 åren. Spridning av främmande och/eller invasiva arter kan ha en direkt eller indirekt påverkan på områdets naturtyper och Natura 2000-arter.
- Import av nissöga som akvariefisk kan påverka lokala bestånd negativt om de kommer ut i naturmiljön. I Europa finns ett stort antal svårskilda och mycket närbesläktade arter av släktet Cobitis. Flera av dessa arter torde utan problem kunna överleva och etablera sig i Sverige, något som på sikt kan leda till inkorsning av främmande gener.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning, vattenuttag, rensning, muddring (och uppläggning av muddermassor) eller breddning av diken/vattendrag. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvaliteten genom t.ex. utsläpp av föroreningar, gifter, färgade substanser och hormoner/hormonliknande ämnen i vattendrag och limniska miljöer, försurning och eutrofiering. Även avverkning av sjöns strandskog kan försämma sjöns vattenkvalitet.
- Reglering av sjöns vattennivå resulterar i sänkta eller höjda, och oftast utjämnade, vattenståndsamplituder vilket kan leda till ökad igenväxning och andra ”eutrofieringssymptom”, försumpning eller erosion i strandlinjen.
- Försämrade förutsättningar för undervattensvegetation, fiskar och evertebrater på grund av vattenkvalitetspåverkan (humus, grumlighet, eutrofierande ämnen mm) och förändrade vegetationsförhållanden mm.
- Syrebrist på sjöns botten.

- Igenväxning av sjön, både på vattenytan och under ytan. Utbredning av vass på bekostnad av öppen sjöyta och övriga vattenväxter. Utbredningen av vass- och långskottsväxter kan förändra livsförutsättningarna för sjöarnas kortskottsväxter negativt.
- Allt för kraftiga mänskliga avverkningar av vass- och långskottsväxter kan resultera i ökad växtplanktonbiomassa och blomningar vilka kan riskera att negativt förändra livsförutsättningarna för sjöarnas kortskottsväxter och nissöga.
- Minskad förekomst av täta långskottsväxter som är en förutsättning för lyckad lek hos nissöga.
- Att nissögats reproduktionspotential minskar och arten försvinner från sjöarna. Brist på lämpliga sand- och mjukbottenmiljöer, förekomst av försurande ämnen, näringsämnen, miljögifter och låga syreförhållanden i sjöns bottensediment är hot mot nissögat.
- Sedimentations- och näringsrikt vatten från Arkelstorpsviken till Oppmannasjön är ett stort hot mot vattenkvaliteten, vegetationsförhållandena och nissögats livsmiljö i framför allt Oppmannasjön.
- Att strandzonens oorganiskt dominerade botten förändras mot mer organiskt dominerade.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten. Ifö Geberit har en del av sjön som saneringsdamm för sin verksamhet.
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen i omkringliggande områden (t.ex. gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) som skadar mark och vegetation från annan källa än från betande djur. Antropogen näringstillförsel eutrofierar sjön och leder till algblomningar och syrefattiga sediment som då kan börja läcka fosfor och ge en intern fosforbelastning i sjön. Resultatet av eutrofiering är mycket negativt för områdets Natura 2000-art nissöga.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier inom områdets gränser eller i de omkringliggande bebyggelserna, skogarna och åkrarna.
- Nedfall av luftföroreningar och luftburet kväve. Luftföroreningar kan även leda till försurning.
- Isolering och fragmentering av områdets Natura 2000-art nissöga. Vandringshinder hindrar arten från att sprida sig uppströms och nedströms sjöarna, vilket isolerar populationen samtidigt som det hindrar arten från att sprida sig till nya områden.
- Stödutsättningar av sjöegna arter utan genomförd riskanalys.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga ändrar konkurrensförhållandena och kan påverka artsammansättningen.
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.

Skydd och bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

På grund av att fornlämningar finns i området, både på land och i vattnet, måste alla åtgärder som skulle kunna ha en inverkan på dessa först samrådats med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne. Det är också kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne som avgör om en åtgärd bedöms påverka eller inte påverka en fornlämning.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Skydd och reglering

Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön saknar annat områdesskydd som täcker hela områdets yta, men det finns flera skyddade mindre delar med andra områdesskydd. Vid Ivön

finns naturreservaten Ivö klack och Flötö, och de limniska delarna av dessa reservat ingår i Natura 2000-området. I Ivö klack finns ett beträdnadsförbud på Fläskholmen mellan datumen 1/2 - 31/8. På Enös västra strand finns ett djur- och växtskyddsområde med samma namn, och i detta område råder tillträdesförbud mellan datumen 1/2 och 31/8. Stränderna längs både Ivösjön och Oppmannasjön innefattas av strandskydd av varierande bredd, dock alltid minst 100 meter.

Området är riksintresse för naturvård och friluftsliv. Ivösjön är också en dricksvattenförekomst.

I sjöarnas närområde finns flera olika dikningsföretag, men inga av dessa dikningsföretag har båtnadsområden som innefattar sjön. Eftersom flera av dessa dikningsföretag avvattnas till Ivösjön och Oppmannasjön, kan den ökade vattentillförseln från dessa dikningsföretag medföra att inverkan på sjöarna ändå är betydande. Inom sjön finns upplag tillhörande Ifö Geberit AB som tillverkar badrumsporslin.

Som tidigare nämnt finns det också ett tidigare sjösänkingsföretag i sjöarna. Sjösänkningen har negativ påverkan på naturtypen och nissöga, och det hade varit önskvärt om vattennivån kunde återställas till naturliga nivåer. Dock kan en återställning av vattennivån troligtvis aldrig bli aktuell i området eftersom så pass mycket bebyggelse numera finns ända nere i strandkanten. Återställs vattennivån riskerar denna bebyggelse att hamna under vatten.

Objektet kommer att läggas in som ett DOS-objekt (Digitalt områdesskydd) så att området utreds vidare för framtida skydd i form av naturreservat eller naturvårdsavtal.

Prioriterade bevarandeåtgärder

Prioriterade bevarandeåtgärder är sådana åtgärder som bidrar till att säkra nissögats livsmiljöer i området. Bekämpningen av invasiva och/eller främmande växter som riskerar orsaka igenväxning av vattenytan och bottenarna är prioriterat eftersom möjligheterna att bekämpa problemet minskar betydligt ju längre åtgärderna uteblir.

Även åtgärder för att minska näringstillförsel, suspenderat- och organiskt material och brunifierande ämnen bör prioriteras. En rimlig prioritering i arbetet är att ta tag i problemet som finns kring det bristfälliga vatten som når Oppmannasjön från Arkelstorpsviken. En hållbar lösning krävs för industrier så att inte sjön används till verksamheter. Dessa problem är ett stort hot mot nissöga då arten är känslig för igenväxningssymptom i form av bland annat förändrade ljusförhållanden och syrefria bottenar.

Restaureringsåtgärder

- Avverkning av vass- och långskottsvegetation där behov finns.
- Bekämpa utbredningen och nyetablering av invasiva och/eller främmande arter i vattensystemet. Det tydligaste exemplet på en art som snarast bör motarbetas i området är vattenpest.
- Den naturliga hydrologin bör i så stor mån som möjligt återställas. Många åtgärder för att återställa den naturliga hydrologin i området är i dagsläget troligtvis inte möjliga,

men rimliga exempel på genomförbara åtgärder är att efter dialog och konsekvensanalyser börja upphäva dikningsföretag runt sjöarna.

- Minska näringstillförseln till sjöarna genom att t.ex. se över avloppshanteringen eller gödselanvändningen runt sjöarna.
- Genomföra lämpliga åtgärder i sjöarnas tillrinningsområden för att minska tillförseln av suspenderat material, organiskt material och brunifierande ämnen till sjön. Utredningar för att närmare undersöka orsakerna till det försämrade vattnet från Arkelstorpsviken kan förhoppningsvis genomföras som ett led i genomförande av dessa åtgärder. En hållbar lösning krävs för industrier så att inte sjön används till verksamheter.

Löpande skötsel

- Löpande insatser för att avverka vass- och långskottsvegetation allt eftersom behovet uppstår.

Övrigt

Natura 2000-områdets yttergräns har bitvis en felaktig eller mycket tveksam dragning. När tillfälle ges borde dessa sträckor av yttergränsen dras om.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
 ArtDatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
 ArtDatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
 Carlsson, N och Sandsten, H. 2008. *Vattenväxter i några skånska sjöar, 2006 – Skeingesjön, Raslängen, Oppmannasjön, Krankesjön, Hammarsjön, Araslövssjön, Siesjön, Västra Sorrödssjön och Häckebergasjön*. Länsstyrelsen Skåne. ISBN: 978-91-86079-24-6
 Fohrman, A och Svensson, M. 2008. *Inventering av nissöga i Oppmannasjön och Ivösjön 2008*. MS Naturfakta.
 Länsstyrelsen, Bager. H och Persson A., 2009:41, *Skånes rikkärr*. 2009.
 Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
 Nilsson, A och Pröjts, J. 2011. *Sötvattensnäckor i skånska vatten – Inventeringsresultat från 2008 samt uppdatering 2010*. Länsstyrelsen Skåne. ISBN/ISSN: 978-91-86533-37-3.
 Olsson, K-A. m.fl. (red), 2003. *Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål*. Lund
 Sandsten, H. 2008. *Vattenväxter i några skånska sjöar, 2007 – Gyllebosjön, Ivösjön, Levräsjön, Lyngsjön, Odensjön och Rørsjön*. Länsstyrelsen Skåne. ISBN: 978-91-86079-25-3.
 Sandsten, H. 2016. *Makrofyter i Ivösjön. Inventering 2016 och jämförelser med tidigare år*. Calluna AB.

- SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/>
- Skogsstyrelsen, *Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsen. 2000.
- Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.
- Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. Vägledningsmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan. SGU.
- VISS- Vatteninformationssystem Sverige. Ivösjön.
<http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA17665542>. [2017-10-27].
- VISS- Vatteninformationssystem Sverige. Oppmannasjön.
<http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA13785677>. [2017-10-27].
- Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2 Nissöga, *Naturvårdsverket 2011. NV-01162-10*.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Ävjestrandsjöar, *Naturvårdsverket 2011. NV-04493-11*.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Rödlistade och hotade arter

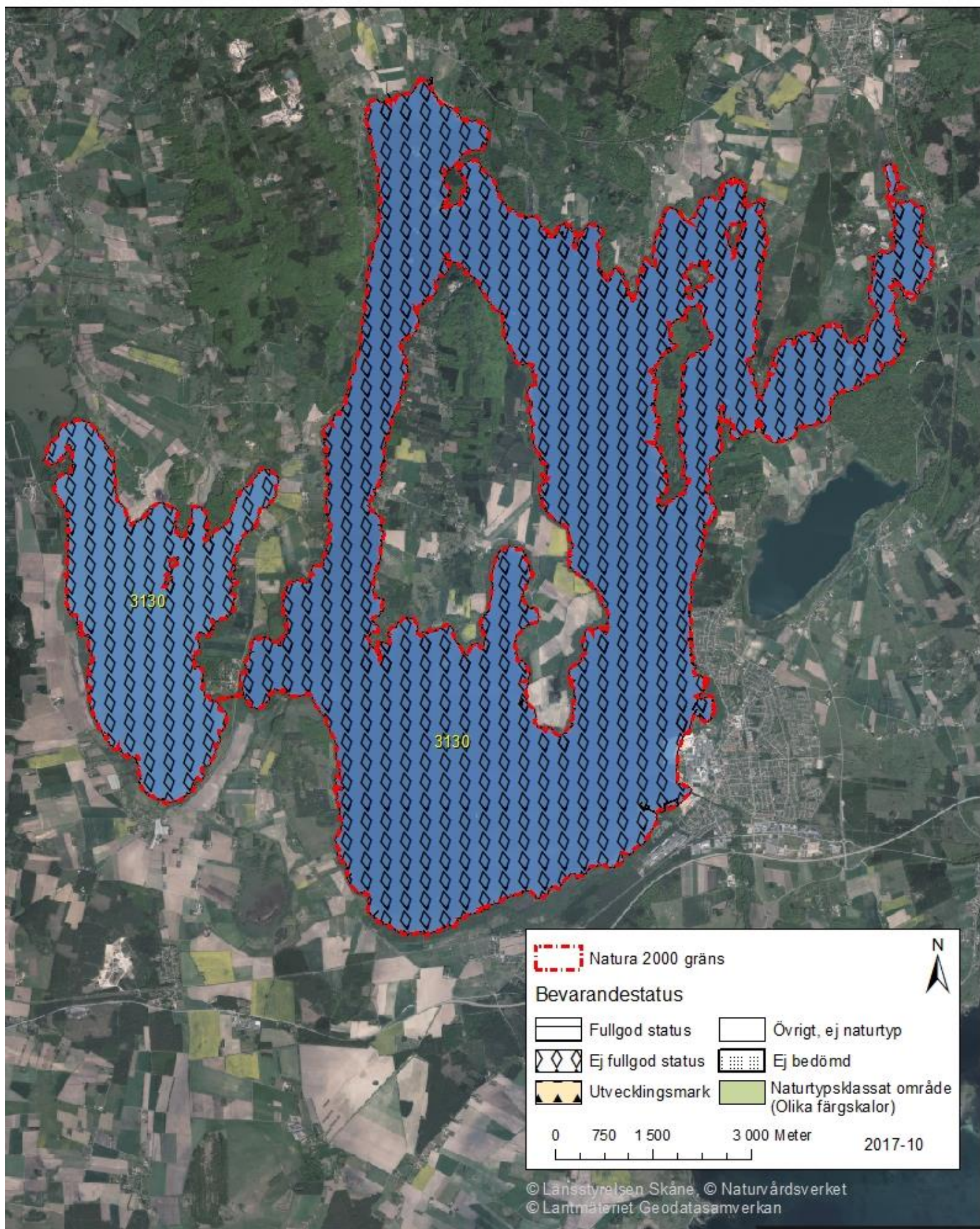
Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

Planförfattare: Lars Collvin

Senast reviderad 2018-05-17 av Joel Jansson

Bilaga 1. Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön, SE0420319, med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

3130 – Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder.

Bilaga 3, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan fakta
Alger	Spretsträse	<i>Chara rudis</i>	VU
Ryggradsdjur	Brunand (födosökande, rastande)	<i>Aythya ferina</i>	F, VU
	Ejder (rastande)	<i>Somateria mollissima</i>	F, VU
	Flodnejonöga	<i>Lampetra fluviatilis</i>	B5
	Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	F, VU
	Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	F, NT
	Kentsk tärna (endast födosökande)	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	F, VU
	Kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	F, VU
	Lake	<i>Lota lota</i>	NT
	Nissöga	<i>Cobitis taenia</i>	B2
	Rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	F, NT
	Skräntärna (endast födosökande)	<i>Hydroprogne caspia</i>	F, NT
	Stjärtand (födosökande, rastande)	<i>Anas acuta</i>	F, VU
	Svarttärna (födosökande, rastande)	<i>Chlidonias niger</i>	F, VU
	Svärta (rastande)	<i>Melanitta fusca</i>	F, NT
	Sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	F, VU
	Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	CR
Kärlväxter	Kärnocka (Inga fynd efter 2004)	<i>Tephroseria palustris</i>	F, CR, Ågp

	Pilblad	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	NT
	Rödlänke	<i>Lythrum portula</i>	NT
	Uddnate	<i>Potamogeton friesii</i>	NT
Mollusker	Flat dammussla	<i>Pseudanodonta complanata</i>	NT
	Smal dammsnäcka	<i>Omphiscola glabra</i>	NT
	Sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT
	Tjockskalig målmussla (Inga fynd efter 1944)	<i>Unio crassus</i>	F, Ågp, B2, B4, EN
	Äkta målmussla	<i>Unio pictorum</i>	NT

Bevarandeplanen för Ivösjön-Oppmannasjön

Syftet med Natura 2000-området Ivösjön-Oppmannasjön i Bromölla och Kristianstad kommuner är att bevara de oligo-mesotrofa sjöarna med rik vegetation och Skånes största population av nissöga samt artens livsmiljö i form av syrerika bottnar med t.ex. kalklera och kalkgyttja.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000- området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane